

**ДО КОМИСИЯ ПО ВЪПРОСИТЕ НА
ДЕЦАТА, МЛАДЕЖТА И СПОРТА
КЪМ НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ**

**КОПИЕ: КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ
КЪМ НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ**

**Г-ЖА ДЕНИЦА САЧЕВА
МИНИСТЪР НА ТРУДА И
СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА**

**Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО
СЪБРАНИЕ**

С Т А Н О В И Щ Е

**НА БЪЛГАРСКИЯТ РОД ОБЕДИНЕН ЗА ДЕЦАТА – БРОД
във връзка с внесен Законопроект за изменение
и допълнение на Закона за закрила на детето
със сигнатура 054-01-111 и дата на постъпване
04.12.2020 г., внесен от ВМРО**

Уважаеми дами и господа,

Радваме се да видим проект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето (ЗЗДет). През последните години всички институции видяха и констатираха, че за съжаление има много пропуски в социалното ни законодателство в областта, която касае закрилата на най-уязвимите и невинни участници в обществото - децата. Практиката показва, че наред с политиките по осъществяване на защита на децата, се е отворила огромна врата за злоупотреби, които е редно да бъдат минимизирани и дори ликвидирани. Това може да се случи единствено с усъвършенстване на съществуващото законодателство.

Нашата организация, както винаги досега, е давала приоритет на биологичното семейство като най-добра среда за живот на децата, следвана от алтернативата, до която прибягват много семейства, които по една или друга причина не могат да имат собствени деца или желаят да помогнат изоставено дете да получи постоянно и истинско семейство - осиновяването (занапред в текста навсякъде родител/родители да се разбира като биологични родители и осиновители).

Поради някакви причини се е случило така, че родителите на децата в случай на съдебен процес, са останали извън съдебната зала и нямат достъп до нея под претекст, че "не са заинтересована страна". Този факт вероятно е бил уреден по този начин, защото се е считало, че така децата са предпазени от своите родители, които са упражнявали насилие върху тях (каквито случаи за съжаление все още има и в нашето общество). Изключването на родителите от целия процес свързан със съдебни дела и вземане на решение за съдбата на едно дете категорично противоречи на Конвенцията за правата на детето, към която България има сериозен ангажимент, а именно според **Член 5: Държавата трябва да уважава отговорностите, правата и задълженията на родителите или разширеното семейство и Член 18: Родителите носят основната отговорност за отглеждането и развитието на детето.**

Това означава, че настоящата инициатива ще е в пълен синхрон с поетите от България ангажименти по международните спогодби и в частност с Конвенцията за правата на детето.

Паралелно с това изключването на родителите от съдебните процеси прави практически невъзможно те да се защитят, заедно с децата си, в случаите на своеволие и превишаване на правомощията на държавните органи по закрила на децата, както и социалните им партньори в лицето на НПО (каквито случаи също има и за съжаление напоследък често се случва медиите да показват подобни случаи). Изключването на родителите от съдебните процеси противоречи на Конвенцията за правата на детето на ООН и в още направления: **Член 9 1. Държавите – страни по Конвенцията, осигуряват детето да не бъде разделяно от родителите си против тяхната воля, освен когато компетентните власти решат в съответствие с приложимите закони и процедури и при възможност за съдебен преглед, че такова разделяне е необходимо за висшите интереси на детето. Такова решение може да бъде необходимо в някои особени случаи, като например малтретиране или изоставяне на детето от родителите, или когато родителите живеят разделени и трябва да се вземе решение относно местоживеенето на детето.**
2. При всяка процедура съгласно точка 1 на всички заинтересовани страни се дава възможност да участват в нея и да изложат своите становища.

Давайки възможност на родителите да се включат в съдебните процеси, изпълняваме и ангажиментите си по отношение на спазване на Конвенцията, които ангажименти в момента не се изпълняват.

В този проектозакон се вижда възможност злоупотребите от страна на държавните структури и НПО да бъдат минимизирани. Вярваме, че участието на родителите в съдебния процес е тяхно право, защото именно в съдебната зала се решава кой е крив и кой прав и е редно, както във всички други случаи, така и тук, да се изслушат всички страни. Ако родителят е насилник или е извършил друго престъпление спрямо детето си - това ще се докаже. Ако не е - тогава вече ще има възможност да бъде подведен под наказателна отговорност този, който е вманил вина на родителите и неправомерно е повдигнато обвинение срещу него или са се озовали в съдебната зала по линия на разглеждане на дело за настаняване на детето в приемна грижа и т.н.

Като цяло презумпцията за виновност на родителите трябва да отпадне. Грешно е да се смята по подразбиране, че родителите са насилници, както е грешно да се смята, че децата са нечия собственост - на родителите или на държавата. Грешно е и да се разглежда детето извън контекста на собственото му семейство. Българското законодателство трябва да насърчава семействата, да има просемейна политика и да помага на семействата да бъдат пълноценни, за да могат да посрещат нуждите си и да не бъдат лишавани от необходимото за достойно съществуване на семейството в своята цялост.

Във връзка с предложението длъжностните лица на МВР и ДАЗД, които работят с лични данни, да носят административна и наказателна отговорност при превишаване на правата си или злоупотреба със служебно положение, сме твърдо “ЗА”. В момента длъжностните лица не носят наказателна отговорност дори при доказан случай на злоупотреба, което им дава свободата да могат да участват в различни “схеми”, каквито периодично се разкриват, а това е недопустима практика! Фалшивите сигнали също не водят до наказателна отговорност на тези, които са ги подали, което също е недопустимо. По закон се разглежда всеки сигнал, касаещ предполагаемо насилие над дете (член 10, алинея 5 от Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето), но възможността за подаване на фалшив сигнал седи като съвсем реална хипотеза, която се случва. Това е особен недостатък на законодателството.

Възможността за разглеждане на дела по Хагската конвенция е удачно да не бъдат само в Софийски градски съд, а както е предложено в проектозакона - в Районен съд по адрес на местоживеене на единия родител. Това би облекчило многократно процедурите в случаите, когато родителите не са жители на столицата.

Предложеното скъсяване на съдебните срокове за разглеждане на делата за мерките за закрила на децата е изключително важно да бъде направено. Ползите от това са много: улесняване на процедурите, повече яснота относно мерките за закрила на детето, а не хаотично предписване на мерки, възможност родителите да докажат своята невинност/виновност, по-малко психологически и други щети върху детето в случай, че се докаже, че мярката за закрила не е била необходима или е грешна. В съкращаването на сроковете виждаме шанс детето да спре да се третира като вещ и просто да се мести от едно място на друго, а вместо това да се вземат предвид неговите нужди, да се минимизира стресът, доколкото това е възможно, и в случай на неправомерно наложена мярка за закрила, да може по-бързо да се върне към нормалния си начин на живот и да преодолее по-бързо психическата травма. Същото важи и при потвърждаване от съда на мярката за закрила - скъсяването на сроковете за това ще избегне размотаването на детето и ще му даде относителна сигурност за състоянието си като едновременно с това ще има възможност да се работи с него за преодоляване на физическите и психически травми, в случай, че има такива.

Одобряваме и включването на родител, настойник или особен представител в подбора на ползването на социални услуги, когато това се налага. Заради възможни злоупотреби, източване на средства и редица доказани неправомерни практики от страна на доставчици на социални услуги, би било добре да се взема предвид и мнението на семейството или особения представител. По този начин може да се избегне в известна степен предписване на ненужни за детето социални услуги. Това е много важно, особено когато става дума за неправомерни действия от страна на институциите, които са в процес на доказване. За съжаление има доста примери от родната практика, при които назначаването на социална услуга се прави единствено за усвояване на бюджет, но не и за да се помогне на конкретното дете, или пък се назначават социални услуги, които не са адекватни с конкретния казус. Разбира се, от огромно значение е финалното решение на компетентния орган, който да прецени в качеството си на експерт какви и дали са необходими ползването на социални услуги, и е важно това финално решение да не е в конфликт на интереси, каквато възможност предлага Закона за социалните услуги (там има възможност оценката за нужда на социална услуга да се извършва от самия доставчик на социални услуги, което е директен конфликт на интереси и не бива да се допуска!).

Това, което виждаме в проектозакона като една от най-съществените части, е промяна на дефиницията на “дете в риск”. В съществуващата до момента дефиниция може да се

счете, че всички деца са в риск. Прецизирането на дефиницията е от изключително голямо значение, защото тълкуването в момента е субективно и също отваря възможност за много злоупотреби. Изричното упоменаване, че за определяне на риска не бива да се вземат предвид финансовото състояние и жизнен стандарт на семейството, е изключително важно. Тук бихме предложили единствено да бъде коригирано “биологичното семейство” със “семейството”, с оглед да могат да бъдат включени семействата с осиновени деца.

Свидетели сме на отнемане на деца поради бедност, което е недопустимо. Държавната политика следва да бъде подкрепяща семействата, които имат финансови затруднения, за да може респективно да се осигури подходяща подкрепа и на детето/децата в семействата, без да се разбива самото семейство. Мярката по отнемане на дете от семейството следва да се прилага само и единствено при доказано системно малтретиране, потискане или насилие и по никакъв друг повод.

Подкрепяме и промените предложени във връзка с Регистъра за лицензирани доставчици на социални услуги. Проследяване на данните в реално време и възможността да бъде видима информацията за това точно кой с достъп какво е направил в системата, позволява много по-лесно работата на социалните работници и другите лица, работещи в тази сфера. Така би се улеснила и работата на всички ангажирани със социална работа и ще се избегне губенето на време в търсене на справки, изискване на информация и прехвърлянето на отговорност.

От друга страна, предложеното съдържание за информация за всеки лицензиран доставчик на социални услуги, ще покаже високо ниво на прозрачност по отношение на дейността на доставчика, връзка с него, както и информация за състоянието на физическите лица, заети в съответното юридическо лице.

Като цяло смятаме така предложението законопроект за адекватна и важна стъпка, която ще подпомогне семействата и ще обезоръжи в известна степен доставчиците на социални услуги, както и държавните структури, които злоупотребяват със служебните си задължения и не са коректни в дейността си.

От другата страна се запазва високото ниво на закрила на децата, но пък родителите ще имат възможност да се включат в съдебните процеси и да участват като страна - право, което в момента не им е дадено, поради презумпцията за виновност и разглеждането на детето извън контекста на семейството му.

Смятаме, че тези промени са една от стъпките в правилната посока, които трябва да направим в законодателството си по отношение на закрилата на децата и семействата пазейки националните интереси и традиции и поетите ангажименти от страна на България по международни спогодби каквито са тези по Конвенцията за правата на детето. Политиката в социалната сфера трябва да насърчава и подпомага семействата, да предлага високо ниво на превенция на насилието и да предлага адекватни мерки в случаите на насилие над деца. Превръщането на институциите в регулатори на семействата, семейните отношения и отглеждането и възпитанието на децата е недопустимо. Тяхната роля е чрез политиките си да осигурят добър стандарт на живот на всяко семейство, висок морал и нравственост, в следствие на което по един естествен път ще бъде осигурена здравословна и добра среда на живот и на децата в семействата си. Защото децата са точно това - част от семействата си и не бива да се допуска да бъдат по презумпция разглеждани отделно. Тясната връзка между детето и семейството му не следва да бъде нарушавана, освен в случаите на доказано системно малтретиране и насилие. В този законопроект виждаме една добра стъпка в тази посока на завръщане на родителите като заинтересована страна (каквато те са), няколко важни промени по осъществяването на контрол и гарантиране на високо

качество на социалната работа, като едновременно с това държавата не губи нито един лост за справяне с престъпленията срещу децата.

08.12.2020

София

